

Kuinka havaita sairas vasikka?

Osaava lomittaja-karjahavaintopäivä

13. – 15. 9.19

Ell Mari Utriainen, Emovet Oy

Vastasyntynyt vasikka

- Nousee ylös 15 – 30 minuuttia syntymästä
- Jalkeille noustuaan kävelee ja tutkii ympäristöään
- Juoksee ja hyppelee 3 tunnin kuluttua
- Imee ensimmäisen kerran 1 – 4 tunnin kuluttua syntymästä
- Imee 6 – 10 kertaa päivässä noin 10 minuuttia kerrallaan
  - Riittävän määrän ternimaitoa vasikka saa imemällä 20-30 minuuttia

Heikko vastasyntynyt

- Hankala tai pitkittynyt poikiminen
- Keltainen sikiöneste
- Veltto vasikka
- Hengitysvaikeudet
- Turvonnut tai sinertävä kieli, turvonneet raajat
- Lämpötila alle 37 °C
- Poikimapaikka/-ajankohta

Pikkuvasikka

- Muutaman päivän ikäisenä vasikka hakee kontaktia muihin vasikoihin ja aloittaa leikkimisen
- Laumassa muodostavat myös alaryhmiä
- Tutkii ympäristöään maistelemalla suulla

Sairas vasikka

- Vetäytyy ryhmästä
- Ei leiki
- Makailee
- Seisoo selkä köyryssä
- Kivulias ilme
- Ruokahalu alentunut

Vasikan normaaliarvoja

- Ruumiinlämpö 38,5 – 39,5 °C
- Hengitystiheys 20 – 40/ min
- Sydämen lyöntitiheys 70 - 90/ min
- Napa kuivuu muutamassa päivässä ja napanuoran tynkä irtoaa kahden viikon ikään mennessä

Häiriökäyttäytyminen

- Jos vasikan synnynnäiset tarpeet eivät tyydyty, voi seurata häiriökäyttäytymistä
- Toisten vasikoiden imeskely voi olla seurauksena imemisen tarpeen tyydyttämättömyydestä
- Ympäristön virikkeettömyys voi aiheuttaa myös toisten vasikoiden imeskelyä tai rakenteiden pureskelua
- Ahtaus voi aiheuttaa aggressiivisuutta
- Virtsan juominen?

Kuinka havainnoidaan?

- Riittävästi aikaa tarkkailuun
- Ilme
- Olemus
- Ryhmässä käyttäytyminen
- Pakoetäisyys
- Mittaaminen (lämpö, hengitys)
- Pain face

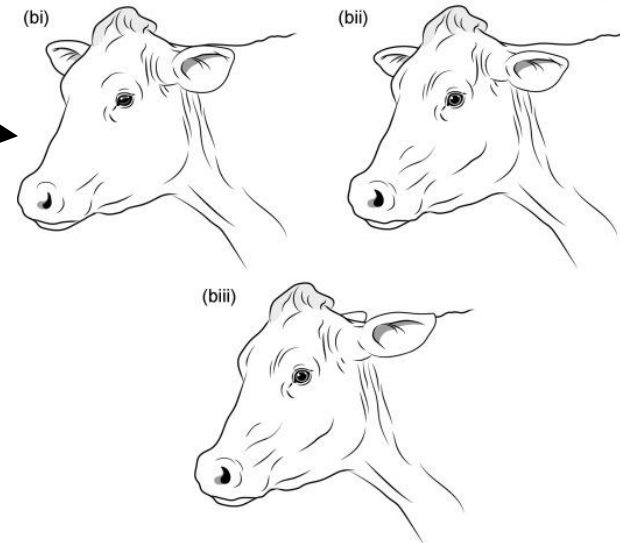
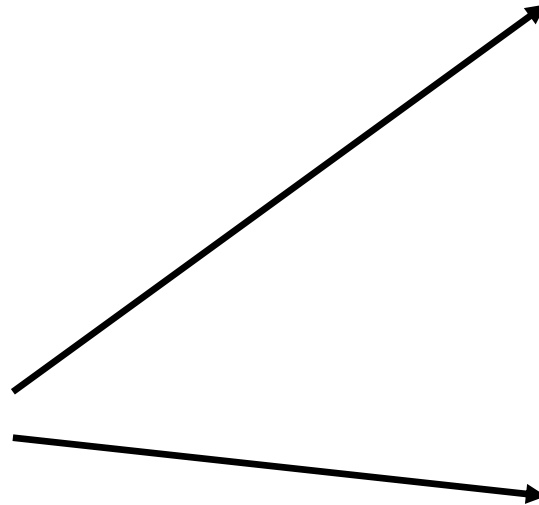
Kipua voi tulkita naamasta

	Normaali	Kohtalaisen kipeä	Kipeä
Korvat	Jännittyneet ja eteenpäin	Suuntautuneet sivuille	”lampaan korvat”
Silmät	Tarkkaavainen katse, sileät kulmat	Sisäänpäin kääntynyt katse, voi olla kuopalla (kuivuminen); silmien yläpuolella ihossa uurteita	Sisäänpäin kääntynyt katse, voi olla kuopalla (kuivuminen); silmien yläpuolella ihossa uurteita
Naama	Naaman sivut sileät ja rennot	Naaman lihaksen jännittyneet	Naaman lihaksen jännittyneet
Sieraimet	Suipot ja yläpuolet sileät	Laajentuneet ja yläpuolella uurteita	Laajentuneet ja yläpuolella uurteita

Pain evaluation in dairy cattle

Lypsylemien kipuilmeet

Terve "rentoutunut" lehmä

Mitä näät?

Sairauksien oireita

- Ruokahalu: imu, vatsan täyteisyys
- Hengitystietulehdus: sierain- ja silmävuoto, yskä, hengitystiheys/tyyppi
- Ripuli: sonta, ulosteen tahrima perä tai karvattomuus hännän alla
- Kuivunut vasikka: silmät kuopalla, ihopoimun palautuminen
- Raajojen sairaudet: hiertymät, nivelen turvotus, ontuminen
- Sorkanväliajotulehdus: sorkan ravistelu
- Napatulehdus: eritettä tai turvotusta navassa, aristaminen, vrt. tyrä

Pötsin täyteisyys
vasikalla

Ripuli

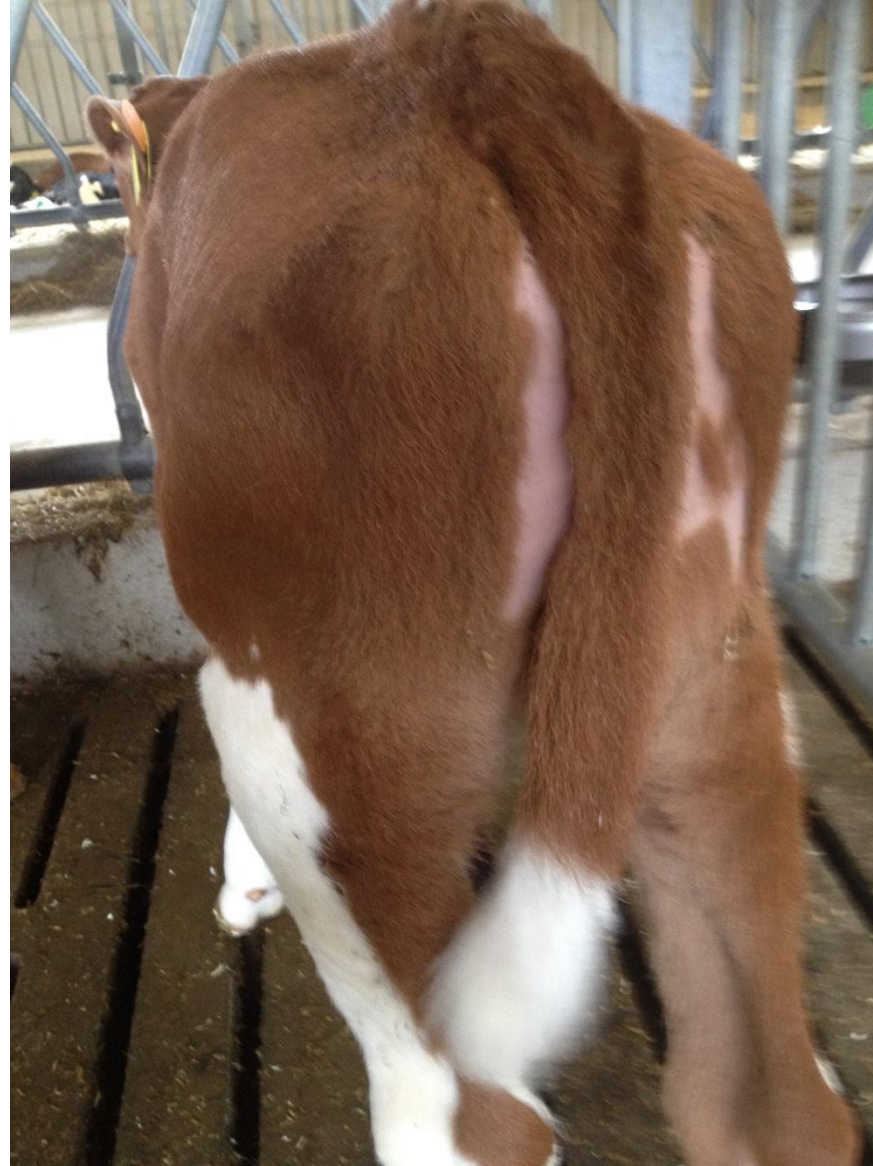
Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Kuivunut vasikka

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

voimaa

EU:lta
2014–2020

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Raajojen sairaudet

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Napatulehdus/tyrä

Napatyrä

[Tämä kuva](#), tekijä Tuntematon tekijä, käyttöoikeus: [CC BY-NC-SA](#)

[Tämä kuva](#), tekijä Tuntematon tekijä, käyttöoikeus: [CC BY-NC-SA](#)

Milloin ottaa yhteys eläinlääkäriin?

- Jos vasikalla ei ole imua tai se ei nouse ylös
- Kuumeinen vasikka
- Kipu
- Jos hengitystieoireisella vasikalla (yskä, sierain/silmävuoto) on lisäksi kuumetta tai sillä ei ole ruokahalua tai sen hengitys on epänormaalia

Ripulista...

- Eristä vasikka
- Varo ripulia!
  - Kryptosporidi ja Salmonella tarttuvat ihmiseen
  - Käsihygienia (käsineet)
  - Varo pärskeitä
- Näytteet
  - Ripulivasikasta näytteet tulisi ottaa ripulin alkuvaiheessa
  - Silloin, jos sairastuneita on ollut lyhyen ajan sisällä useita
  - Ruokavirasto tai Movet laboratorioon ruokalusikallinen tuoretta ulostetta/vasikka laboratorion ohjeen mukaan pakattuna

Vasikoiden havainnointi käytännössä

- Yksilökarsina vai ryhmäkarsina vai laiduntava emokarja
- Istu ja tarkkaile
- Liiku karsinan läpi
- Ota epäilyttävät tarkempaan tarkasteluun
- Tarkista imu
- Tunnustele napa
- Mittaa ja laske
- Tarkista juottoautomaatin tiedot tai infotaulu

Vasikkasairauksien kustannukset

Kokonaiskustannukset sairaasta vasikasta

- Eläinlääkärikustannukset (80-100€?)
- Kasvun heikkeneminen
  - Vasikkaripuli pidentää kasvatusaikaa noin kuukaudella-lisäkustannus
- Kuolleisuus (vasikan arvo?)
- Tarttuvan sairauden aiheuttama tautipaine muille vasikoille
- Lypsyhiehon alentunut ensikkotuotos
  - Vasikkaripuli alentaa tuotosta 344 kg/hieho (Svensson, Hultgren, 2008)
- Lisätyö
- Harmi

Vasikan arvo tilalle

- Tila myy terninä sonnivasikan, hinta keskimäärin 165 €
- Vasikkakasvattamo ostaa vasikan, hinta keskimäärin 190 €
- Emolehmäkarja myy pihvisonnivasikan, hinta keskimäärin 900 €

- Lypsylehmän arvo 200 -2000€

